

Qüestionant el feminisme islàmic

Özgür Günes Öztürk

El feminisme islàmic es fonamenta sobre tres arguments principals. En primer lloc, sosté que és necessari reinterpretar els textos sagrats des d'una òptica femenina per demostrar la veritable essència de la religió islàmica. Aquest fet demostraria que l'islam no és misogin. En segon lloc, argumenta que aquesta reinterpretació és imprescindible en la lluita per l'emancipació de les dones en les societats "musulmanes", especialment allà on existeix una religió d'Estat. Finalment, condemna la imposició dels valors i principis del feminisme occidental des d'una postura colonialista, i defensa una política feminista pròpia per a aquestes societats. A més, creu que posar en pràctica aquests arguments enfortirà la lluita contra la islamofòbia.

Ara bé, aquests arguments provenen d'una sola postura ideològica que ahistoritza la religió i intenta explicar l'islam independentment de l'islam polític. En canvi, el mateix inici del **feminisme islàmic és un fenomen polític, i no sorgeix de forma separada de l'islam polític**: indica l'existència de l'islam polític i l'afebliment d'aquest davant de les reivindicacions dels drets i de les llibertats de les dones en països on manté el poder.

Cal reflexió sobre les condicions dels ordres socials on l'islam polític viola drets i llibertats

Per què el feminisme islàmic no introdueix quasi mai l'islam polític en la seva anàlisi? Això no és ni un simple error ni una manca de coneixement de les condicions a les societats "musulmanes", sinó un plantejament de la ideologia burgesa, la qual naturalitza allò que és històricament específic i socialment constituït. En canvi, com exposa Marx a la 'Introducció a la crítica de la filosofia del dret de Hegel' (1844), el fonament de la crítica irreligiosa és: "L'home fa la religió, la religió no fa pas l'home". La religió és un fenomen social produït en les circumstàncies socials i històriques d'avui, i qui proposa d'analitzar-la té el deure de fer-ho dins del marc en què es produeix. Els investigadors, i també els que s'identifiquen com a activistes, cal que reflexionin sobre les condicions dels ordres socials on l'islam polític viola drets i llibertats. "La crítica del cel", continua Marx, s'hauria de convertir en "crítica de la terra"; i, amb això, "la crítica de la religió", en "crítica del dret"; i "la crítica de la teologia", en "crítica de la política". Així, no hi ha una essència per recuperar, com defensa el feminisme islàmic. I, si consideréssim que hi ha una essència per recuperar o reinterpretar, ens hauríem de preguntar com aquesta es porta a la pràctica al "món islàmic".

Les dones, siguem creients o no, necessitem una crítica aterrada, aquí, a "Occident", i allí, a "Orient". Si la religió i l'Estat estan units, el nostre objectiu polític hauria de transformar aquest 'statu quo' reivindicant que l'Estat no tingui una religió. A més, **quin tipus d'insolència és definir totes les persones que viuen en aquestes societats com a musulmanes?** Qui defensarà el meu dret de no ser creient en aquests països? Sols definint-los com a musulmans s'està legitimant aquest ordre com si es basés en les eleccions o en les creences de les persones. La República Islàmica de l'Iran defensa la mateixa idea, manifestant que representa tots els iranians. Què hi ha de revolucionari a acceptar aquest ordre en lloc de transformar-lo? Cal defensar el feminisme islàmic per reivindicar els drets i les llibertats de les dones sense que elles s'hagin de desprendre de les seves creences?

Les defensores del feminisme islàmic condemnen la imposició dels valors i dels principis del feminisme occidental, argumentant que no pot haver-hi solucions universals o una situació ideal

l·ligada als valors de la Il·lustració per a totes les dones. Per tant, s'haurien d'enfrontar al projecte del colonialisme cultural, orientalista i hegemònic del feminisme occidental.

Callarem davant l'islam polític perquè suposadament es basa en una reinterpretació errònia de l'islam?

Aquest argument conté el perill d'ignorar la història de les lluites populars i de les dones al món occidental. A més, sembla que parteix de la premissa que la característica colonialista d'Occident sempre ha estat secular. Si acceptem aquesta premissa, desconeixem les causes per les quals la religió cristiana no pot manifestar-se amb una concessió política avui en dia. D'altra banda, les feministes islàmiques s'encasellen en la mateixa construcció dicotòmica: Occident i Orient. A més, **en la crítica del colonialisme del feminisme islàmic, l'islam apareix com a antagonista de l'imperialisme occidental**. No obstant això, jo pregunto: per què no sorgeixen diferents projectes emancipadors? En quina mesura les forces de l'islam polític aturen els moviments revolucionaris en aquests països?

Finalment, segons el feminisme islàmic, cal oposar-se a alguns principis i valors d'Occident. Però com es diferenciarien? Quins drets i llibertats poden ser objecte de reivindicació en aquests països orientals malgrat haver estat guanyats a Occident? Es podrà reivindicar el dret col·lectiu de les dones d'organitzar-se, de negociar i de fer vaga o el dret al vot i a poder participar en l'educació? Potser no. Potser en aquests països hi ha unes dinàmiques pròpies entre el treballador i el patró, o entre la dona i l'home, que impossibiliten la reivindicació d'aquests drets. Quin dret encaixa amb la particularitat d'aquestes religions i cultures i quin no? Què proposen fer les defensores del feminisme islàmic? Reivindicarem els drets humans fonamentals per a totes les persones independentment del seu origen i d'on visquin? O, per no ser identificats com a islamòfobs, callarem davant del maleït ordre de l'islam polític perquè suposadament es basa en una reinterpretació errònia de l'islam?

Özgür Günes Öztürk és investigadora en ciències socials.